

POSUDEK ŠKOLITELE DISERTAČNÍ PRÁCE

Petra Zachatá: Text psaný z jeviště: Tvorba českých dramatiků nastupující generace

Školitel: prof. MgA. Jan Vedral, PhD.

Poté, co Petra Zachatá ukončila magisterské studium na KTK úspěšnou obhajobou podnětné práce o dramate R. Schimmelpfena, hodlala zasvětit své doktorské studium analýzám podoby jevištních textů nejmladší německé autorské generace.

Jsem rád, že jsme Petru Zachatou přesvědčili, aby svůj zájem, poučený vývojem vztahu literárního artefaktu a jeho scénického provedení v tzv. postdramatickém divadle a v souvislostech tzv. nového dramatu, přenesla z německojazyčného divadla do domácího prostředí a z ryze teoretického, ať už literárněvědného či teatrologického pohledu na praktičtější, scénickou potencialitou textů se zabývající metodologii.

Tato změna výzkumného pole i metodologie, kdy se vedle písemných pramenů doktorandka mohla dotknout, ba musela se i spolehnout na vlastní živé divácké zkušenosti, byla podpořena také rozsáhlou vlastní recenzentskou činností Petry Zachaté především v Divadelních novinách a doprovázena navíc postupně se rozrůstajícím úspěšným pedagogizováním na naší fakultě.

Předložená disertační práce je proto podle mého mínění výsledkem opravdu bohatě zdrojovaného a promyšleného výzkumu žhavého divadelního materiálu. Některé ze zkoumaných autorských textů se teprve proměňují v inscenační projekty. Doktorandka tak zachycuje tvorbu nejmladší autorské divadelní generace často doslova ve stavu zrodu. Proto je tato práce původní, inovativní, podnětná, potřebná a široce využitelná nejen jako analýza současné divadelní situace, ale i jako východisko umožňující jak v teoretické a recenzní, tak i praktické, tedy dramaturgické a pedagogické tvorbě pracovat ne pouze empiricky, ale poučeně se znalostí kontextu.

Při značné diverzifikaci současných dramaturgických a scénických postupů je takový zdařilý pokus o jejich holistické a souvislosti připomínající nahlédnutí obzvlášť cenný, už jen proto, že nepřehlédnutelná část tuzemské recenze a teoretické tvorby se často vyznačuje apologetikou té či oné divadelní, či, chcete-li, performativní tendence, apriorním přezíráním či pohrdavým postojem k jiným tendencím a jejich neznalostí. Tím, že se Zachatá bezpředsudečně zabývá na jedné straně např. tvorbou Matěje Balcara vycházející z konceptu „dobře udělané hry“ a na druhé straně experimentální prací Petra Erbesa, na jedné straně pokusy o drama Barbory Hančilové a na druhé straně v podstatě performativními texty Kashy Jandáčkové, přispívá k poznání dramospisby svých generačních vrstevníků způsobem skutečně podstatným.

Struktuře a obsahu disertační práce se jistě budou věnovat oponentské posudky. Mně, jako školiteli, který se snažil být Petře Zachaté nápomocen, dovoluji ještě těchto několik poznámek:

Hledisko generačnosti, které Petra Zachatá zvolila, není výsledkem nějakého svévolného pokusu o periodizaci dějin novodobého českého divadla a dramatu. Takový výsledek by byl jistě zpochybnitelný. Doktorandčino rozhodnutí se generačně ztotožnit se svými vrstevníky na základě žité i divadelní (divácké a studiem fundované) zkušenosti je podle mého soudu nevypočítavé a současně funkční. Z nezbytného odstupů můžeme už najít zřetelné rozdíly mezi českou dramospisbou tzv. devadesátek a první dekády nového milénia, a to jak v tématech a základním životním postoji, který texty psané pro jeviště vyjadřují, tak v autorské představě o scéničnosti textů. A rovněž v celých společenských a kulturních podmínkách, ve kterých se divadlo a autorská práce v té či oné době

nachází. O co ale jde v tvorbě či pokusech o tvorbu tzv. generace mileniálů? Zachatá v úvodní části své práce proměnu podmínek a možností tvorby s jejich nedávnou podobou nekomparuje, ale věcně je zaznamenává a analyzuje. Přestože se zájem o současné drama stále zřetelněji zužuje do profesního ghetta a v kulturním provozu se marginalizuje, přicházejí mladí autoři s novými a rozhodně ne okrajovými tématy. Jejich texty se, zjednodušeně, a proto také nepřesně, ale přesto výstižně řečeno vracejí k elementární dramatické struktuře tvořené situacemi a verbalizovaným obrazem lidského jednání. Uvidíme, co „post-postdramatické“ autorské nadechnutí tvůrců doktorandčiny generace přinese českému divadlu, zda někteří z nich jako jejich slibní předchůdci umlknou, anebo svůj talent také dají do služeb kulturního, zejména televizního seriálového průmyslu.

Jedním z výsledků doktorandčiny analýzy je i poznání, že psaní textů pro divadlo se s alespoň zaznamenaným výsledkem v největší míře věnují čerství absolventi DAMU a JAMU, tedy divadelní praktici. Zkušenost praktických dramaturgů, které jsme v době Petřina studia věnovali jeden kulatý stůl s kolegyněmi a kolegy z českých profesionálních scén (a shrnutí této nikterak optimistické debaty Zachatá zredigovala pro publikovanou přílohu Divadelních novin), potvrzuje, že o psaní pro scénu už se přestali ucházet ve větším množství už i grafomani, tradičně stálí dodavatelé tzv. dramaturgického samotoku. A na druhou stranu – že na divadelních fakultách uměleckých vysokých škol se přeci jen daří rozvíjet předměty autorského psaní. To je ovšem zároveň výzva k odpovědnosti nastupující generace pedagogů, kteří, věřím, nepodlehnu pokušení „nesnesitelné lehkosti“ tzv. flow tvorby a vším poněkud módním „devised theatrováním“ a „imerzivním divadelniččením“ nenahradí pracnou, soustavnou, takřikajíc rukodělnou tvarovou práci s osobním autorským ručením, kterou je dramospisba.

A konečně – Petra Zachatá nezapře svou stále vybroušenější kompetenci divadelní novinářky. Její disertace je psaná živým a čtivým způsobem, neupadá do samovysvětlujícího a sebepohlujícího teoretizujícího pytydepe, ale také se občas nevyvaruje elegantního publicistického zjednodušení. Věřím, že další pedagogická a badatelská práce Petry Zachaté ji uchrání před nebezpečím novinářského vyhoření, kterému ne vždy úspěšně čelí divadelní referenti a recenzenti, potkávající se během sezony několikrát týdně v různých hledištích. Předložená disertace svědčí o tom, že ani k povrchnosti a rychlopalnosti soudů ani k omrzelému degustátorskému přesycení nemá Petra Zachatá naštěstí dispozice, že stále ještě zvědavě a s trpělivým očekáváním ohledává každý tvůrčí divadelní výkon, který jistě není nekritizovatelně bezchybný, ale je autentický, obsahově poctivý a záměrně a poučeně tvarovaný.

Práci doporučuji k obhajobě.

Bylo mi potěšením s Petrou Zachatou pedagogicky spolupracovat.

V Petrovicích u Sedlčan 8. října 2023

Prof. MgA. Jan Vedral, PhD.